

Rigsdagstidende.

1852. Forhandlingerne paa Folkethinget. N^o 301.

Tredie Session.

89de Møde.

Tirsdagen den 2den Marts.

(Fortf.)

Rosenørn (fortsat): I Længden troer jeg, det vil skee; thi det er ganske sandt, at Friheden er den Bøi, ad hvilken man ialtsald omsider kommer til det rette Maal, og naar man indfører den, saa ville Forholdene i Tidens Løb ordne sig paa en tilfredsstillende Maade; men det kan være meget længe, og jeg troer, at man skuffer sig selv, hvis man, uden efter en meget lang Arrattes Forløb, venter sig nogen synderlig tilfredsstillende Udvikling af Mølleriets af Ophævelsen af de nuværende Mølleforhold paa Landet. Jeg bestyrkes i denne Tanke ved at see hen til, hvorledes Sagen stiller sig i den Deel af Landet, hvor Mølleneringen allerede af Alders Tid har været fri, nemlig paa Bornholm; der ere 96 Møllere med et meget ringe Antal Medhjælpere, nemlig 17 i det Hele, og det viser altsaa, et stort Antal Møller, samtlige udviklede til en meget ringe Grad af Betydighed. Denne Bevægelse er derhos endnu i sin Fremgang der; sammenholde vi nemlig Tallene for 1850 med dem for 1840, saa finde vi, at Møllernes Antal er blevet forøget, og Medhjælpernes derimod formindsket. I 1840 var der kun 92 Møller paa Bornholm, og deraf 57 i Landdistricterne; nu er der, som jeg før nævnte, 96 Møller, hvoraf 65 i Landdistricterne, og der er altsaa nedlagt 4 Møller i Kjøbstæderne, og kommet 8 smaa Møller til paa Landet. At det er smaa Møller, fremgaaer deraf, at Medhjælpernes Antal paa Landet slet ikke er forøget. Naar vi dernæst tillige sammenholde Forholdene i Kjøbenhavn og i Landdistricterne udenfor Bornholm, saa troer jeg, det vil vise sig, at den umiddelbare Følge af Ophævelsen

af de hidtil bestaaende Forhold vil være, at vi paa Landet ville faae en Mængde smaa Møller, der langtfra ville blive bedre, men sandsynligviis daarligere end de hidtilværende Møller, indtil der efterhaanden, efter en lang Arrattes Forløb, i de mere befolkede Egne vil uddanne sig et Mølleri, som mere vil komme til at ligne Kjøbstadmølleriets, eller vil koncentrere sig i større Anlæg. Jeg skal nu ikke bestemt beskrive, at den Fordeel, som dette store Antal Møller paa Landet vil yde Befolkningen derved, at de faae en kortere Bøi til Mølle, end de hidtil have haft, maaskee er overveienende mod den mindre heldige Udvikling af Næringsbruget selv, at det fordeler sig paa et langt større Antal mindre Anlæg; men jeg anfører kun dette for at vise, at, naar jeg seer hen til Landet, saa finder jeg ikke i § 14 Noget, hvorpaa jeg lægger egentlig Vægt. Hvorfor jeg derimod har Interesse for § 14, det er, fordi den dog endelig vil løse alle de Baand, som hidtil have hvilet paa det større Mølleri, og paa Formalingens Forbindelse med andre Næringsveie, navnlig i Kjøbstæderne, og som ved nærværende Lov, saaledes som den foreligger, snarere bliver strengere og haardere, end de hidtil have været; og, mine Herrer, jeg troer, at naar De ville see paa Landets Velvære, naar de ikke vil have — som det forekommer mig, man har — saa særdeles udelukkende Blikket fæstet paa Møllernes særlige Interesse, men paa Landets Udvikling, da er det ingen ringe Sag, om det større Mølleri heri Landet kan udvikle sig til en frødigere Tilstand end den, hvori det er for Dieblikket. Paa det nærværende Tidspunkt lægger man maaskee mindre Vægt paa, om vi udføre Landets Produkter i forædlet eller uforædlet Tilstand; den aabne Afgang, vi nu have til Verdens største Kornmarked for